

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1900. Andra Kammaren. N:o 49.

Måndagen den 7 maj.

Kl. 1 e. m.

§ 1.

Upplästes ett till kammaren inkommet, denna dag i Eskilstuna inlemnadt telegram, deri herr *G. Österberg* anmält, att han genom missöde blifvit förhindrad att infinna sig vid dagens sammanträde.

§ 2.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i statsutskottets memorial n:o 45, punkt 3, n:o 69 och n:o 70 samt bevillningsutskottets memorial n:o 35 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt kamrarne beslutat att denna dag företaga omröstningar öfver berörda beslut, så anställes nu dessa omröstningar enligt nedan intagna voteringspropositioner i följande ordning, nemligen:

1:sta omröstningen

(enligt statsutskottets memorial n:o 45, punkt 3):

»Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att Riksdagen må för fortsatt stärkande af landets fasta försvar bevilja 4,853,100 kronor samt till utgående under år 1901 deraf anvisa 2,147,500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Andra Kammaren, på det sätt bifallit Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, att Riksdagen, för fortsatt stärkande af landets *nuvarande* fasta försvar, å extra stat för år 1901 anvisat 2,147,500 kronor.»

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Sedan voteringszedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 87 Ja och 135 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 125 Ja och 14 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	87 Ja och 135 Nej,
sammanräkningen visar	212 Ja och 149 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen

(enligt statsutskottets memorial n:o 69):

»Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, beviljar och ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett belopp af 4,795,000 kronor, att anvisas såsom lån åt Borås—Alfvesta jernvägsaktiebolag för utförande af jernvägsanläggning mellan Borås och Alfvesta och utgå med ena hälften under år 1901 och andra hälften under år 1902, under de vilkor och bestämmelser, som för understödjande medelst lån af enskilda jernvägsanläggningar blifvit uti Riksdagens skrivelser den 15 maj 1896 och den 30 april 1897 fastställda, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, afslagit Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning.»

Sedan voteringszedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 146 Ja och 76 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 62 Ja och 78 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	146 Ja och 76 Nej,
sammanräkningen visar	208 Ja och 154 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

*Gemensamma
omröstningar*
(Forts.)

3:dje omröstningen

(enligt statsutskottets memorial n:o 70):

»Den, som, i likhet, med Andra Kammaren, vill, att Riksdagen, med bifall till herr Åkerlinds i ämnet väckta motion, beslutar, att banvakter i 4:de distriktet måtte uppflyttas en löneklass högre än banvakterna vid de öfriga distrikten af statens jernvägar, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren afslagit herr Åkerlinds ifrågavarande motion.»

Sedan voteringsmedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsmedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig och utföll omröstningen med 96 Ja och 124 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 26 Ja och 109 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	96 Ja och 124 Nej,
sammanräkningen visar	122 Ja och 233 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 35):

Den, som, i likhet med Första Kammaren, vill, att, med afslag å den af herr H. Andersson i Vestra Nöbbelöf väckta motion angående beviljande af restitution af erlagd tull vid utförsel af risgryn, nu gällande föreskrifter i tulltaxeunderrättelserna skola bibehållas oförändrade, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen i likhet med Andra Kammaren beslutit, att § 9 mom. 3 tulltaxeunderrättelserna skall erhålla följande förändrade lydelse:

»Förutom den tullrestitution, hvarom här ofvan förmäles, medgifves och åt idkare af kvarnrörelse vid utförsel sjöledes från tullplats af följande vid qvarnen framställda produkter, nemligen finsiktadt mjöl af hvete, råg eller korn samt gryn af hvete, korn och oskalad ris eller s. k. paddy, restitution af den tull, som af honom blifvit erlagd för en motsvarande qvantitet från utlandet införd omalen spanmål af samma slag, hvarvid iakttages, att 100 kilogram hvete anses lemna 75 kilogram mjöl, 100 kilogram råg eller korn 66²/₃ kilogram mjöl, 100 kilogram hvete eller korn 66²/₃ kilogram gryn, och 100 kilogram oskalad ris eller s. k. paddy 65 kilogram gryn, samt i öfrigt under vilkor:

a) _____
_____»

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräkning och utföll omröstningen med 75 Ja och 149 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 113 Ja och 27 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 75 Ja och 149 Nej;
sammanräkningen visar 188 Ja och 176 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet herr H. Hedlunds motion, n:o 180.

§ 4.

Föredrogs, men blefvo åter bordlagda konstitutionsutskottets utlåtande n:o 8, statsutskottets utlåtanden n:is 10, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83 och 84, sammansatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 7, bankoutskottets memorial n:is 19, 20 och 21, lagutskottets utlåtande n:o 47, samt särskilda utskottets memorial n:o 3.

§ 5.

Till afgörande företogs sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 5, i anledning af väckta motioner rörande folkskolelärares m. fl. aflöning.

Efter föredragning af *mom. a)* anförde

Herr Hammarlund: Herr talman! Jag har begärt ordet för att först och främst tacka utskottet för den välvilliga behandling, som de egnat de nu föreliggande förslagen. Det märkes nogsam, att utskottet varit besjäladt af den tanken, att *något* måste göras för förbättring af lärarekårens ekonomiska ställning.

Det hade emellertid varit önskligt, om utskottet i dessa sina välvilliga afsigter kunnat gått något längre, än hvad fallet här har varit; och jag är förvissad, att denna kammare äfven i sådant fall gerna skulle följa utskottet. Det har ju här inom kammaren man och man emellan uttalats starka sympatier för bifall till vår motion på sådant sätt, att grundlönen skulle sättas till 800 kronor och att de nuvarande två ålderstilläggen skulle bibehållas, men kofodret försvinna och ingå i denna lön. Detta hade ju blifvit en faktisk löneförbättring af 100 kronor i alla grader, om man värderar kofodret till 100 kronor; och jag tror för min del, att tungt vägande skäl kunna anföras för en dylik löneförbättring.

Men såsom förhållandena nu gestalta sig, måste jag dock yrka rent bifall till utskottets förslag. Det är nemligen så, att det här icke är fråga om en ren statsutgift, utan det gäller en kombinerad stats- och kommunalangelägenhet, och därför kan i denna fråga gemensam omröstning icke ega rum, och som herrarne veta, har det föreliggande förslaget, som synbarligen är en kompromiss mellan de i utskottet rådande skilda meningarna, redan blifvit af Första Kammaren antaget med stor majoritet. Alla som vilja någonting i denna viktiga angelägenhet, hafva således icke annat val än att oförändradt antaga utskottets förslag; och det kunna vi så mycket hellre göra, som dermed i alla fall vinnas ganska afsevärda förbättringar.

För det första skulle ett för denna kammare gammalt och länge närdt önskningsmål blifva förverkligadt. Kofodret, det mycket omtuggade, skulle komma att försvinna. Derigenom inträder visserligen ingen direkt löneförbättring för det stora flertalet af lärarne, ty församlingarna äro ju nu skyldiga att lemna kofoder in natura, der ej hinder eller svårigheter därför möta, och enligt ett af mejeriinspektören i Vesternorrlands län i oktober 1899 utfärdadt intyg, kan kofodret in natura anses vara värdt 160 kronor. Med detta värde skulle förslagets antagande alltså kunna tänkas blifva en löneförsämring för vissa lärare och lärarinnor.

Ang. väckta motioner rörande folkskolelärares m. fl. aflöning.

Ang. väckta
motioner rör-
rande folk-
skolelärares
m. fl. aflöning.
(Forts.)

Detta har emellertid utskottet förebyggt genom att tillägga en bestämmelse af det innehåll, att nuvarande innehafvare som blifvit tillförsäkrad kofoder in natura eller högre ersättning än 100 kronor, skall bibehållas vid denna förmån under sin tjänstetid vid innehafvande plats. Det blir sålunda ingen som kommer att blifva lidande genom bestämmelsen om borttagande af kofodret, medan man deremot vinner det, att man ändtligen kommer ifrån denna fråga, som varit anledning till så många tvister icke blott mellan lärare och församling utan äfven mellan Första Kammaren och Andra Kammaren under en lång följd af år. Detta är ju ganska beaktansvärdt, helst härtill kommer att förslaget antagande derjemte skulle bereda kommunen en skattelindring af 66 kronor 67 öre för hvarje läraretjänst.

Vidare har utskottet tillstyrkt ett tredje ålderstillägg för folkskolans lärarepersonal å 100 kronor att utgå efter femton år och äfvenledes ett nytt ålderstillägg för småskolans lärarepersonal å 50 kronor att likaledes utgå efter femton år, hvarigenom proportionen mellan folkskolans och småskolans lärarelöner skulle komma att bibehållas.

Med det tredje ålderstilläggets införande samt kofodrets utbytande mot en kontant lön af 100 kronor skulle slutligen vinnas en högst afsevärd förmån, som skulle komma hela lärarepersonalen till godo, i det att nemligen pensionerna skulle komma att höjas, för lärare och lärarinnor vid folkskolor till 750 kronor, för enkor till 200 kronor och för enka med barn till 300 kronor. Huru små än dessa förbättringar äro i jmförelse med hvad lärarekåren önskat, är jag dock förvissad, att ett godkännande af förslaget skall helsas med glädje och tillfredsställelse uti de tusentals lärarehemmen.

Då Första Kammaren redan antagit utskottets föreliggande förslag, då ingen möjlighet finnes att nu få igenom ett längre gående förslag, och då hvad här ifrågasatts i alla fall går i den rätta riktningen, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets nu föreliggande hemställan.

Häruti instämde herrar *Ernst Carlson, Petri, Anderson* i Hasselbol, *Hjelmérus, Broström, Pettersson* i Österhaninge, *Söderberg, Vahlquist, Ericsson* i Ahlberga, *Olofsson* i Avik, *Akerlind, Dahlgren, Gädde, Magnusson, Lindgren* i Islingby, *Larsson* i Bratteberg, *Carlsson* i Carlsro, *Öberg, Hammarström, Wahlgren, Svensson* i Saläng, *Hultkrantz, Bergström* i Skidsta, *Andersson* i Bråborg och *Jansson* i Edsbäcken.

Herr Lindvall: Herr talman, mina herrrr! Då jag nu gifver min röst åt utskottets förslag, gör jag det med den tillfredsställelsen, att den s. k. kofoderfrågan derigenom bringas ur världen. Jag uttalar mitt tack till motionärerna, som fört denna fråga på tal. Sjelf mångårig skolrådsledamot har jag erfarenhet af, hvilket trassel och obehag denna fråga kan medföra.

Skulle Riksdagen nu bifalla utskottets förslag, är det min tro och min förhoppning, att på samma gång som denna lönefråga för de ifrågavarande lärarne må för framtiden vara ordnad, denna lärarekår kommer att visa sig vara belätna med sina löneförhållanden. Skulle nu så blifva fallet, kunna vi å ömse sidor vara ense derom, att det är behagligare och för skolan bra mycket fördelaktigare, om dessa lärare, nöjda och belättna, gripa sig an med sitt ansvarsfulla värf och att detta säkerligen kommer att lända till mycket större välsignelse och gagn, än om ett motsatt förhållande skulle ega rum.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Göthberg: Jag skulle kunna inskränka mig till att blott instämma med herr Hammarlund, men då jag icke varit i tillfälle att underteckna hans motion, har jag nu begärt ordet för att gifva min mening till känna rörande denna fråga.

Jag kommer äfven att rösta för utskottets förslag, ehuru jag hellre sett, att jag kunnat rösta för det förslag, som motionärerna framställt i sin motion. Jag tror nemligen, att det är välbehöfligt, att Riksdagen gör en ändring i folkskollärarnes löneförhållanden, i synnerhet hvad grundlönen beträffar. Om jag gör en jemförelse mellan dessa lärare och andra tjenstemän, på hvilka man har ungefärligen samma anspråk i fråga om utbildning, finner jag, att folkskollärarne stå i mycket sämre ställning än dessa tjenstemän. Detta är ett skäl, hvarför jag för min del önskar vara med om det nu föreliggande förslaget.

Vidare är det en annan omständighet, som gör mig benägen att antaga detta förslag. Jag har nemligen med stort bekymmer sett, att folkskollärarne nödgats att för sin existens tillgripa bisysslor af ett eller annat slag, som kanske ofta allt för mycket upptagit deras enskilda tid, så att deras intresse blifvit ryckt från skolan och undervisningen och således i någon mån inverkat hämmande på folkundervisningen. På grund deraf anser jag det också vara nödvändigt, att man tillser, att dessa lärare, som skola utbilda arbetsklassens barn, också få sin bergning just af detta arbete.

Jag har äfven tänkt på en annan omständighet, nemligen att, för den händelse att folkskollärarnes löner icke komma att stå i nivå med hvad andra tjenstemän hafva, man riskerar, att till folkskollärare i framtiden få de mindre begåfvade förmågorna, och det måste i sin mån verka skadligt på folkupplysningen.

Herr talman! Af hvad jag nu har yttrat torde det vara klart, att jag för min del vill yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Jansson* i Krakerud och *Bengtsson* i Bjernalt instämde häruti.

Vidare till anteckning förekom icke. Utskottets hemställa bifölls.

Ang. väckta motioner rörande folkskollärares m. fl. aflöning.
(Forts.)

Ang. väckta
motioner rör-
ande folk-
skolelärares
m. fl. aflöning.
(Forts.)

Efter föredragning vidare af *mom. b* begärdes ordet af

Herr Nylander, som yttrade: Herr talman! Om jag nu icke gör någon hemställan om bifall till den af mig med flere andra ledamöter af denna kammare väckta motionen, som handlar derom, att de till lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor utgående ålderstilläggen skola helt och hållet bestridas af statsmedel, så beror detta icke på någon ändrad uppfattning rörande denna frågas vikt och betydelse, utan derpå, att genom det beslut, som Riksdagen i föregående punkt fattat, ett viktigt steg blifvit taget i fråga om folkskollärarnes och folkskollärarinnornas aflöningsförhållanden, då derigenom den gamla tvistefrågan om kofoderersättningen blifvit bragt ur världen. Då dessutom staten härvidlag skall bidraga med två tredjedelar, kan man icke förneka, att äfven derutinnan en viss fördel blifvit beredd åt de respektive skoldistrikten. Öfvertygad som jag är derom, att denna kammare allt framgent skall vidblifva den uppfattning, som den hade förra året i afseende å det berättigade deruti, att dessa ålderstillägg bestridas af statsmedel, hoppas jag, att denna fråga vid en kommande riksdag skall blifva löst på ett tillfredsställande sätt.

Herr talman, jag anser mig för närvarande icke böra göra något yrkande.

Häruti instämde herr *Johansson* i Aflösa.

Herr Nilsson i Skärhus: Herr talman! Mina herrar! Med anledning af herr Nylanders anförande, skall jag för min del an hålla, att icke frågan om dessa lönetilläggs utgående af statsmedel måtte väckas vid nästkommande riksdag. Jag är nemligen alldeles emot, att man ökar folkskollärarnes aflöning genom att taga det dertill erforderliga från staten, ty jag anser det vara särdeles viktigt, att äfven kommunerna hafva någon del i dessa utgifter. I motsatt fall skulle förhållandena på detta område snart blifva alldeles outhärdliga. För min del är jag angelägen att bevara åt kommunerna den styrka och gemenskap, som är så magtpåliggande för folkskolans lugna och säkra framåtskridande. Komma vi en dag helt in under statens herravälde, fruktar jag, att folkskolan sett sina bästa dagar.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Öfverläggningen var härmed afslutad. Hvad utskottet hemställt bifölls.

Mom. c—f.

Biföllos jemväl.

§ 6.

Härefter föredrogs och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 6, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln, punkten 19:o, gjorda framställning om statsbidrag till vikarie för extra ordinarie lärare vid folkskola m. fl., *dels ock* en i anledning af denna framställning väckt motion.

§ 7.

Anmäldes och godkändes sammansatta stats- och lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 71, till Konungen, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition n:o 34 med förslag till lag om tillägg till värnpligtslagen den 5 juni 1885, beträffande vapenöfning under år 1900 för utrönande af härens krigsberedskap, *dels* Kongl. Maj:ts proposition n:o 35, med förslag till lag angående mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap, *dels ock* Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjerde hufvudtiteln, punkt 36:o, gjorda framställning angående anslag till försöksmobilisering.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgörömlen under morgondagen beviljades herr *John Olsson* i Stockholm.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,39 e. m.

In fidem
E. Nathorst Böös.

Måndagen den 7 maj.

Kl. 7 e. m.

Fortsattes det på förmiddagen började sammanträdet.

§ 1.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 58, i anledning af gjorda framställningar om anslag dels för undersökningar af mindre hamnar m. m., dels ock för undersökningar af åtskilliga kanal- och segelleder m. m. i mellersta Sverige;

n:o 59, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag för en hamnanläggning vid Hanö fiskeläge i Mjellby socken af Blekinge län; och

n:o 60, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om inrättande af nya tjenster vid statens jernvägstrafik.

§ 2.

Till bordläggning anmälades följande inkomna ärenden :
statsutskottets utlåtanden och memorial:

N:o 85, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ytterligare anslag till ett landsarkiv i Lund;

N:o 86, med förslag angående anslagens fördelning mellan sju, åttonde och nionde hufvudtitlarna i riksstaten för år 1901 samt uppförande af en tionde hufvudtitel i samma riksstat m. m.; och

N:o 87, angående beräkningen af statsverkets ordinarie inkomster;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af väckt motion om tillägg till § 1 i grufvestadgan;

bevillningsutskottets memorial n:o 36, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande bevillningsutskottets betänkande n:o 30 angående af Kongl. Maj:t framlagdt förslag till förordning om frilager m. m.;

samma utskotts betänkande n:o 37, angående beräkning af vissa bevillningar för år 1901; samt

lagutskottets memorial n:o 48, med föranledande af kamrarnes skiljaktiga beslut beträffande vissa delar af lagutskottets utlåtande n:o 44 i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke, dels ock fyra med föranledande af berörda proposition afgifna motioner.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 7.s e. m.

In fidem

E. Nathorst Böös.
